

muzejní

TRŮJLÍSTEK

ČASOPIS MUZEA V BRUNTÁLE

4/2024

Milí čtenáři,

psaní tohoto úvodníku pro mě nebylo snadné, protože jsem jej připravovala jen několik dní po ničivých povodních, které zasáhly naši republiku, zejména Jesenicko, Bruntálsko, Krnovsko a další oblasti. Rozhodně se jedná o událost, která bude mít v rámci naší historie vždy smutný a hořký nádech. Jestli však lze něco označit na celé situaci za pozitivní, tak to, že se lidé dokázali v těchto nelehkých dnech semknout a začít si nezištně pomáhat. Mě samotnou neskutečně překvapilo, kolik kolegů z jiných muzeí se mi během posledních dní ozvalo s dotazem na naši situaci a s nabídkou případné pomoci. Za to všem ze srdce děkuji.

Jak to tedy vypadá s našimi objekty? Hrad Sovinec i zámek Bruntál přečkaly nepříznivé počasí relativně dobře, kromě lokálních zatečení a polámaných větví v parku nedošlo k vážným škodám. Hůře je na tom naše kosárna v Karlovicích. Voda ve sklepích kosárny, velké nánosy bahna v chlívků i ve stodole, zpusťšená zahrada – to vše ukončilo letošní sezónu předčasně. Nyní tak musíme plánovat a co nejdříve realizovat obnovu této národní kulturní památky. Věřím však, že se nám to ve spolupráci s naším zřizovatelem podaří.

Vám, kteří jste si našli chvíli na prolistování našeho Trojlísteku, přeji, abyste nadcházející podzimní dny užili co možná nejlépe. A všem těm, kteří byli povodněmi přímo zasaženi, přeji sílu ke zvládnutí této nelehké situace.

Ema Havelková
ředitelka Muzea v Bruntále

POZVÁNKA

ZÁMEK BRUNTÁL

19. 10. DEN ARCHEOLOGIE

Rok se s rokem sešel a na dveře nám klepe oblíbená akce **Den archeologie**. Na sobotu **19. října od 13:00** jsme si pro vás připravili program doslova múzou políbený aneb **Umění v čase**. Na své si přijdou všechny věkové kategorie. Bude stačit jen sestoupit pár schodů do sklepů zámecké věže, kde se pod středověkými klenbami uskuteční program plný přednášek a workshopů. Seznámíte se například s prací středověkých iluminátorů, vyzkoušíte si namalovat svou vlastní nástěnnou malbu, či pěkně zblízka omrknete Ōtziho tetování.

Den zakončíme **dětským divadelním představením v sala terreně** v zámeckém parku **od 17:00**. Až z Prahy k nám zavítá soubor z divadla SemTamFór, který si pro malé návštěvníky připravil **Povídání o pejskovi a kočičce**. Dorazte s celou rodinou na zámek Bruntál a užijte si s námi jedno podzimní odpoledne malinko jinak.

Den archeologie na zámku Bruntál

UMĚNÍ V ČASE

Múzou políbené odpoledne plné přednášek a workshopů, které Vás přenesou mezi pravěké umělce nástěnných maleb, či představí um středověkých cínařů.

Kdy: 19. října 2024
Kde: zámek Bruntál
V kolik: od 13 do 18 hod.

Od 17 hodin je pro malé návštěvníky připraveno divadelní představení **Povídání o pejskovi a kočičce**.

Vstupné na osobu:
80 Kč / den archeologie
130 Kč / den archeologie + divadelní představení

www.mu.br.cz

Příspěvková organizace
Městského úřadu Bruntál

31. 10. HALLOWEEN NA ZÁMKU

Zveme vás na Halloween na zámku Bruntál! Čekají vás zábavné úkoly a speciální prohlídky. Akci pořádáme ve spolupráci se **Střediskem volného času Bruntál**.

14. 12. VÁNOČNÍ JARMARK NA ZÁMKU V BRUNTÁLE

Vychutnejte si kouzelnou předvánoční atmosféru s bohatým stánkovým prodejem vánočních dárků a pochoutek, pestrým kulturním programem a tvořivými dílničkami pro děti. Nezapomeňte si přinést dobrou náladu a prožijte den plný radosti a vánoční pohody.

Vánoční jarmark 2023

HRAD SOVINEC

5. – 6. 10. DUCHOVÉ A DUŠIČKY NA SOVINCI

Pokud se rádi trochu bojíte, nezapomeňte dorazit k nám na hrad Sovinec. Během celého víkendu na vás čekají netradiční prohlídky plné duchů, strašidel, pověstí. Výjimečně budou také probíhat prohlídky hradních púd a sklepů.

Duchové a dušičky na Sovinci 2023

26. – 30. 12. VÁNOCE NA SOVINCI

Zkraťte si čekání na nový rok netradiční prohlídkou hradu, který bude po celých pět prosincových dnů otevřen. Dozvíte se zajímavosti o zvycích a tradicích našich předků. Přijďte si vychutnat kouzlo vánočního Sovince s vůní svařeného vína nebo kávy.

OHLÉDNUTÍ

Letní slavnosti vína

Třetí ročník Letních slavností vína na zámku Bruntál byl opět neskutečný! Zámecký park ožil hudbou, tancem a samozřejmě výborným moravským vínem. Děkujeme všem 460 návštěvníkům, kteří přišli a podpořili tuto skvělou událost. Těšíme se na další ročník!

Letní slavnosti vína 2024

Fajne léto na TECHNOTRASE

27. července jsme strávili báječný den na akci Fajne léto v Karlovicích (více na www.technotrasa.cz). Dojili jsme kozu, učili se prát na valše, zatloukali hřebíky a mnoho dalšího. Díky spolupráci se Střediskem volného času Bruntál byl program opět velmi pestrý a celou sobotu jsme si skvěle užili.

Fajne léto 2024

Sovinecký šperk

Na začátku prázdnin se na Sovinci uskutečnil již tradiční šperkařský jarmark. K vidění bylo mnoho druhů šperků z cínu, mosazi, dále šperky dřevěné, skleněné a mnohé další. Někteří šperkaři přímo na místě předváděli jejich výrobu. Nemohl chybět ani doprovodný program na pátém nádvoří, kde se návštěvníkům představili šermíři, tanečnice, žonglér nebo sokolník.

Sovinecký šperk 2024

Poslední vzdor

První srpnový víkend byl jako obvykle věnován třicetileté válce a dobývání hradu Švédy. Nesl se ve znamení výstřelů z mušket a děl, šermířských šarvátek a půtek. Po oba dny po poledni probíhala divadelní rekonstrukce obléhání hradu švédskou armádou v roce 1643. To byl zlatý hřeb celodenního víkendového programu, kterého se účastnili mušketýři a šermíři z celé republiky.

Poslední vzdor 2024

Škola kouzel na Sovinci

Prázdniny jsme tradičně zakončili Školou kouzel. Malí i větší čarodějové a čarodějky se mohli zaregistrovat na hradním studijním oddělení, učit se kouzlit a vyzkoušet si své čarovné schopnosti a dovednosti na dvanácti různých stanovištích.

Na každém z nich dostali po splnění úkolu razítko a když jich nasbírali všech dvanáct, vrátili se zpět na studijní oddělení pro svůj kouzelnický diplom a malou odměnu.

Škola kouzel na Sovinci 2024

Spolupráce a události

Naše spolupráce s obcí Jiříkov, pod kterou spadá i hrad Sovinec, má mnoho různých podob. Jednou z nich byla spoluúčast na slavnostním odhalení pamětních desek u pomníku padlým na Sovinci, které se konalo 31. srpna. Za muzeum jsme připravili historickou přednášku a rádi bychom poděkovali MUDr. Milanu Nasswetrovi a Mgr. Igoru Hornišerovi za jejich vynikající a poutavý výklad.

Slavnostní odhalení pamětních desek

(MK, NŠ, KK)

Více informací a novinek najdete

na našich webových stránkách: www.mubr.cz
nebo na sociálních sítích

<https://www.facebook.com/muzeumbruntal>

a <https://www.instagram.com/muzeumvbruntale/>

Za dveřmi muzea...

Pojďte nahlédnout za zavřené dveře našeho muzea, tentokrát vám odhalíme konzervátorskou dílnu, která pečuje o naše předměty a exponáty.

Rozhovor s Mgr. Monikou Balarinovou

Nejdříve bych se tě ráda zeptala, kdo vlastně může práci konzervátora provádět?

Teoreticky by vám mělo stačit středoškolské vzdělání v oboru konzervátorství a restaurátorství. V praxi však většina muzeí požaduje vysokoškolský titul v oborech spojených s muzejní prací, jako je muzeologie, památková péče či archeologie. Při studiu těchto oborů se totiž člověk dostane ke konzervaci nejen teoreticky, ale i prakticky. Znalosti z historie, fyziky a chemie jsou v našem oboru k nezaplacení. A pak bych také doporučovala cit pro umění, řemeslné nadání, pečlivost, samostatnost a hromadu trpělivosti.

Mohla bys nám prosím přiblížit, co vlastně obnáší práce konzervátora?

Hodně zjednodušeně, konzervátor by měl zajistit zachování současného stavu sbírkového předmětu, tzn. využívá konzervační techniky tak, aby byly předměty chráněny, jejich stav se nezhoršoval, vzhled byl co nejméně měněn a vypovídací hodnota předmětu byla co nejvíce zachována. Kromě toho a hromady administrativy je nedílnou součástí i preventivní kontrola sbírkových předmětů v depozitářích či na výstavách.

V rámci tvé práce je tedy důležitá i spolupráce s kurátory sbírky?

Rozhodně, jelikož kurátoři jsou ti, kteří se sbírkovými předměty přicházejí do osobního kontaktu nejčastěji, jsou to právě oni, kteří si nějakého problému s předmětem všimnou první a upozorní na něj. Společně také každý rok provádíme kontrolu depozitářů a sledujeme stav předmětů náchylných na biologické napadení či postupující degradace. V neposlední řadě se spolu podílíme na přípravě výstav, či připravujeme podklady pro restaurátorské záměry.

Jaký druh materiálu na sbírkových předmětech konzervujete nejčastěji?

To bohužel nejde říct. Právě muzejní sbírky se vyznačují velkou různorodostí materiálů a typická je kombinace více materiálů na jednom předmětu. Vezměme si například koňský chomout. Ten je vyroben ze dřeva, slámy a kůže, doplněn železnými komponenty a zdoben často ozdobami z barevných kovů. A každý tento materiál potřebuje zcela jiný přístup a postup ošetření – pravidlem je, že pakliže není předmět demontovatelný na jednotlivé materiály, je nutné pro konzervaci materiály od sebe izolovat, nebo volit postup co nejšetrnější k nejcitlivějšímu materiálu.

Setkala ses někdy s předmětem, který byl mimořádně náročný ke konzervaci?

Záleží asi, zda myslíš mimořádně náročný z hlediska času nebo z hlediska technologických postupů nebo z hlediska rizika poškození. Svým způsobem právě všechny předměty z kombinovaných materiálů. Náročný na čas i na mé fyzické schopnosti byl žebřinový vůz, který je nyní vystaven ve stodole kosárny v Karlovicích.

Lidé si často pletou práci konzervátora a restaurátora. Můžeš nám tedy vysvětlit rozdíl mezi konzervací a restaurováním?

Úkolem konzervátora je pečovat o předměty tak, aby sloužily i dalším generacím, jejich stav se nezhoršoval a vzhled zásadně neměnil. Velice jednoduše bych řekla, že restaurátor jde o krok dál než konzervátor. Restaurátor navrácí předmětu jeho původní podobu na základě odborného průzkumu a za využití správných technologií. Moc hezký příklad restaurování je plechový malovaný štít se znakem velmistra Eugena von Österreich, který je v současné době k vidění na výstavě *Ve znamení černého kříže*. Připravila jsem pro vás o něm do tohoto čísla Trojlístku krátký článek. Přiložené fotografie dokládají stav štítu před zásahem, stav po čištění a konzervaci a stav po zásahu. Práce konzervátora končí na druhé fotografii, práce restaurátora na té třetí.

Děkuji za rozhovor.

(NŠ)

Štít se znakem velmistra Eugena von Österreich

Mezi exponáty na hlavní muzejní výstavě roku 2024 **Ve znamení černého kříže** si může návštěvník prohlédnout nově zrestaurovaný kovový malovaný štít ze Sbírký Muzea v Bruntále. Jedná se o štít se znakem velmistra Eugena von Österreich z přelomu 19. a 20. století. Rozměry erbu 48,5 x 39 cm a opatření štítu silnějším kovovým pásem se 3 otvory pro šrouby k upevnění napovídá, že jej bylo možné s největší pravděpodobností připevnit na dopravní prostředek.

Z heraldických znaků se zde objevuje arcivévodská koruna s helmem z turnajské přilby s 5 pštrosími pery. Vše je zachyceno na knížecím plášti splývajícím z arcivévodské koruny. Štít ovinutý řádem zlatého rouna je čtvrcen velmistrovským křížem, do něhož jsou vložena zlatá liliová žezla. Na zlatém středním štítku zobrazená černá orlice nese na hrudi štítek se znakem Habsburků, Rakous a Lotrinska. Pole hlavního štítu nesou znaky Uher, Čech, Haliče a Vladiměřska a Dolních Rakous.

Foto 1: před zásahem

Ve stavu před restaurátorským zásahem byl povrch malby pokryt nerovnoměrnou vrstvou nečistot a jevil známky řady mechanických poškození. Na povrchu kovu byla patrná silná koruze a lokálně byla barevná vrstva oddělena od podkladu (Foto 1).

V průběhu posledních měsíců roku 2023 a na začátku roku 2024 prošel malovaný štít restaurováním v ateliéru zkušeného restaurátora Mgr. Radomíra Surmy akad. mal. rest. z Olomouce. Po důkladné fotografické dokumentaci stavu před zásahem a průzkumu díla bylo přistoupeno k odbornému ošetření.

Na druhé přiložené fotografii (Foto 2) je možno vidět stav po odstranění korozních produktů mechanicky skalpelem pod lupou a mikroskopem. Následovaly stabilizační a konzervační vrstvy na povrchu štítu.

Foto 2: po čištění a konzervaci

Práce byly zakončeny retušemi pro scelení povrchu restaurovaného předmětu a obnovu jeho původní barevnosti (Foto 3). Štít se tak návštěvníkům výstavy, která je instalována ve velké výstavní síni bruntálského zámku, představuje ve své obnovené kráse.

Foto 3: po restaurátorském zásahu (MB)

Kurátoři Městského muzea v Bruntále v letech 1906 – 1945

V letošním ročníku Muzejního trojlístku bychom vám rádi představili kurátory prvního městského muzea, předchůdce dnešního Muzea v Bruntále. Jedná se o čtyři osobnosti, se kterými vás postupně seznámí náš historik Mgr. Igor Hornišer.

Erwin Weiser (1879 – 1968)

Čtvrtý kurátor – od roku 1927

Erwin Weiser byl v pořadí čtvrtým kurátorem Městského muzea v Bruntále. Stejně jako jeho předchůdce Julius Ochetz se narodil ve Vídni a do Bruntálu se přistěhoval v roce 1881. Nejprve byl zaměstnán jako sazeč a od února 1907 jako dílovedoucí knihtiskárny W. Krommer v Bruntále. V roce 1909 se stal redaktorem místních novin Freudenthaler Zeitung a v roce 1921 také jejich vlastivědné přílohy Freudenthaler Ländchen (1921 – 1945 a 1953 – 1965).

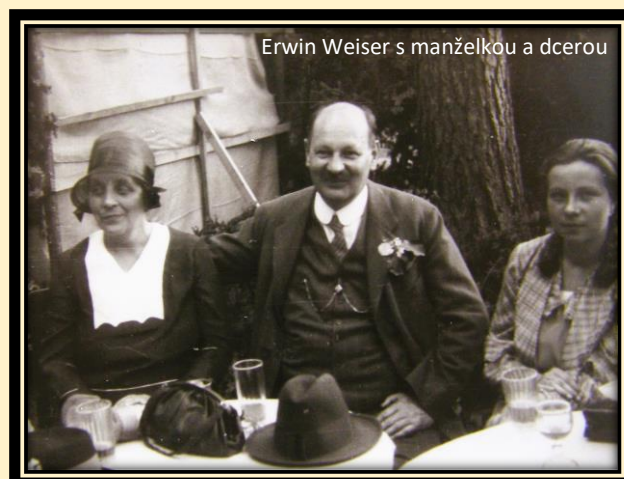
Po náhlém úmrtí profesora Ochetze v roce 1927 byl pověřen vedením bruntálského městského muzea, které vedl až do roku 1945. Za jeho působení byly sbírky systematicky uspořádány, byl vypracován první lokační seznam a přírůstky byly pravidelně publikovány v tisku. Byla zavedena první přírůstková kniha muzea, která obsahovala stručný popis předmětu, jeho pořadové číslo a popis okolností, za jakých byl sbírkový předmět získán.

Erwin Weiser v roce 1937

V roce 1928 se pokusil Erwin Weiser podtrhnout vlastivědný statut muzea úsilím o umístění zemského vlastivědného archivu do Bruntálu, ale ambiciózní snahy muzejního výboru o vytvoření „severomoravsko-slezského muzea“ byly opavským muzeem odmítnuty.

Od roku 1930 se zvyšoval počet muzejních výstav na pět až šest za rok. V lednu 1930 proběhla mimo jiné velká výstava betlémů. V roce 1931 uspořádalo muzeum svou nejvýznamnější výstavu. V hlavním sále hasičské zbrojnice se veřejnost mohla seznámit s dílem vídeňského malíře Carla Molla.

Erwin Weiser s manželkou a dcerou

Erwin Weiser se pokoušel zachytit umělecké působení osobností, svázaných s Bruntálem. Samostatnou expozici věnoval Therese Krones, mapoval dílo básníků Viktora Heegera, Moritze Jurzitzkyho, Bruna Hanse Witteka, divadelníka Engelberta Adama a dalších. Ke konci roku 1937 Weiser zaznamenal 5.649 sbírkových předmětů, rok 1938 uzavřel položkou 5.913.

Erwin Weiser se po dobu 2. světové války stal také kurátorem a správcem zámku v Bruntále a jeho sbírek. Z této doby pochází např. položkový výčet předmětů osobní sbírky arcivévodě Evžena Habsburského.

Pro svou angažovanost v NSDAP v době okupace byl v roce 1947 odsouzen Mimořádným lidovým soudem v Opavě k 10 letům těžkého žaláře. Výkon nastoupil na Mírově a pět let z vyměřeného trestu si odpykal. Po propuštění v roce 1953, pokračoval v Německu znovu jako šéfredaktor obnoveného krajanského časopisu Freudenthaler Ländchen.

V roce 1968 zemřel v německém Weilheimu.

(IH)

PROGRAM MUZEA V BRUNTÁLE NA ŘÍJEN – PROSINEC 2024

VÝSTAVY NA ZÁMKU

13. 4. – 28. 2. 2025 – VE ZNAMENÍ ČERNÉHO KŘÍŽE

Výstava představuje výběr z předmětů ve sbírkách Muzea v Bruntále, který umožňuje nahlédnout na všestrannost, s níž řád působil na Bruntálsku až do druhé světové války.

13. 6. – 31. 12. 2024 – HUDBA RUKAMA

Tento ojedinělý výstavní projekt představuje sochy, které autoři vytvořili na základě inspirace hudbou.

13. 6. – 31. 12. 2024 – ČERNÉ OBRAZY TEREZY AXMANOVÉ

Těšit se můžete na soubor velkoformátových kreseb na černém podkladu, které zachycují myšlenky o duchovním světě.

AKCE NA ZÁMKU

19. 10. 2024 – DEN ARCHEOLOGIE

Již tradiční oblíbená akce na zámku Bruntál.

31. 10. 2024 – HALLOWEEN NA ZÁMKU

Populární strašidelná akce ve sklepení bruntálského zámku pořádaná ve spolupráci se Střediskem volného času Bruntál.

30. 11. 2024 – ZPÍVÁNÍ NA SCHODECH

Unikátní kulturní zážitek v krásném zámeckém prostředí.

14. 12. 2024 – VÁNOČNÍ JARMARK NA ZÁMKU BRUNTÁL

Předvánoční akce na zámku. Těšit se můžete na bohatý stánkový prodej i kulturní program.

PŘEDNÁŠKY NA ZÁMKU

Muzeum pro seniory & Muzeum pod lupou

14. a 17. 10. 2024 – Jesenické pověsti (I. Hornišer)

11. a 14. 11. 2024 – Z historie města Bruntál (T. Niesner)

9. a 12. 12. 2024 – Bylinky třetího tisíciletí (I. Svobodová)

VÝSTAVY NA SOVINCI

29. 3. – 31. 10. 2024 – TŘI TVÁŘE SOVINCE – Vojtěch Ondrák

Výstava představí autorův pohled na hrad Sovinec a jeho tváře, ať už lidské nebo metaforické, formou černobílých fotografií.

8. 6. – 31. 10. 2024 – DOBRODRUŽSTVÍ CYKLISTIKY

Netradiční sportovní výstava představí ranou éru české cyklistiky, období, kdy se jezdilo na vysokých kolech.

AKCE NA SOVINCI

5. – 6. 10. 2024 – DUCHOVÉ A DUŠIČKY NA SOVINCI

Víkendové netradiční prohlídky hradu plné tajemství, záhad a duchů. Během prohlídek vás čeká nejedno překvapení. Přijďte se trochu bát.

19. – 20. 10. 2024 – NA STRÁŽI

Netradiční prohlídky hradu okořeněné vstupy a scénkami ze života na hradě.

26. – 28. 10. 2024 – SOKOLNICKÉ LOVY

Slavnostní ukončení sezóny. Ukázky výcviku a lovu atrapy kořisti za pomoci dravých ptáků a loveckých psů.

26. – 30. 12. 2024 – VÁNOCE NA SOVINCI

Netradiční prohlídky hradu s vůní svařeného vína a kávy. Zajímavosti z historie hradu, o vánočních, silvestrovských a novoročních zvycích.

Podrobný program najdete

na našich webových stránkách: www.mubr.cz

nebo na sociálních sítích

<https://www.facebook.com/muzeumbruntal>

a <https://www.instagram.com/muzeumvbruntale/>

Divadlo SemTamFór
www.semtamfor.cz

STF

**POVÍDÁNÍ
O PEJSKOVÍ
A KOČIČČE**

VESELÁ INTERAKTIVNÍ POHÁDKA

Autor:
Josef Čapek

Režie:
Jan Julínek

Veselé vyprávění o dvou nezlatných kamarádech, která potěšila již několik generací čtenářů a diváků. Zlatý dětský humor, kterým si bere na mušku drobné dětské nečnosti, jeho vstříbná do dětského myšlení a krásný vnořující jazyk tvoří velmi zajímavé a nezapomenutelné.

sobota 19. října od 17 hodin

**Zámek Bruntál
sala terrena**

Vstupné 130 Kč v předprodeji na pokladně zámku Bruntál

Vstupenka zahrnuje vstup na Den archeologie, který probíhá od 13 hodin

www.mubr.cz

Muzeum v Bruntále

Příspěvková organizace Moravskoslezského kraje